

Belangenconflict betekent kiezen

De integriteit van de grote accountantskantoren haalde weer eens het nieuws. Het blijkt dat intern de hand is gelicht bij het afleggen van toetsen. Een argument dat voorbij kwam was: 'Ik had een enorme time squeeze, ik moest naar een afspraak'. Later las ik dat het ging om het niet kunnen declareren van bestede uren. Een conflict dus tussen afspraken nakomen en winsoptimalisatie. Het maken van verkeerde keuzes blijkt in de accountancy niets nieuws. In 2017 werd al een boete uitgedeeld, in 2019 heeft het sjoemelen ook de krant al gehaald.

Naar aanleiding hiervan wat overpeinzingen uit de bouwnijverheid. Hoe gaan wij om met belangenconflicten en wat doen we in de bouw met een 'time squeeze'? Het voldoen aan regels en afspraken lijkt altijd geld te kosten. Naar de lange termijneffecten kijken we minder. Weten we nog dat er gefraudeerd werd met VCA-examens? Ik zat op dat moment in de Centrale Examencommissie VCA. Er werden examenvragen en -antwoorden 'geoogst' door opleiders. Het doel was kandidaten een zo kort mogelijke examentraining te geven in plaats van een opleiding. Een conflict tussen kennis van veilig werken en een zo goedkoop mogelijk VCA-certificaat.

In de bouw zijn er certificaten die moeten worden behaald. Dit is noodzakelijk om te kunnen werken of om een offerte te mogen maken. Zo kennen we bijvoorbeeld BRL's, kwaliteitscertificaten die we zelf belangrijk vinden. Bij het certificeren spelen, voor zowel de certificeerders als bedrijven, conflicterende belangen. De bedrijven moeten investeren om op een bepaalde manier te werken en de certificeerders hebben belang bij het afgeven van het certificaat. Beide belangen staan haaks op het certificeringsdoel.

Ooit ontmoette ik een preventiemedewerker die een auditor wegstuurde omdat deze zich kritisch opstelde. Zijn stelling was: 'Betaald wordt voor een certificaat en niet voor een kritische auditor'. Wie betaalt bepaalt dus. Dit is uiteraard een uitzondering. Een auditor wordt ingehuurd en als de klant ontevreden is wordt hij niet meer ingehuurd. Hier weer tegenstrijdige belangen: wie houdt zijn rug recht? Overigens, en ik spreek uit ervaring, speelt dat ook bij adviseurs die de verleiding moeten weerstaan de klant niet naar de mond te praten.

Nog wat voorbeelden.

De veiligheidsladder lijkt waterdicht. Twee auditoren lichten het bedrijf door, er worden interviews afgenomen en werkplekken bezocht. Naar het schijnt is het te regisseren en te oefenen. Krijg je dan nog wel een objectief beeld? Wil je weten waar je staat of wil je trede 4?

De Generieke Poort Instructie (GPI): veel bedrijven ontkomen er niet aan, alle medewerkers moeten een certificaat hebben. Ik heb begrepen dat je de test net zo lang kunt doen tot je een voldoende hebt gescoord. Ergens anders hoorde ik dat je de test door een ander kan laten doen. Op het eerste gezicht lijkt de GPI waterdicht, maar is het effectief als je meer kennis en vakmanschap wilt?

Je kan zeggen dat het toetsen van personen en bedrijven onderdeel is van een leerproces. Het resultaat zou in dat geval niet van belang moeten zijn, het gaat om het leren en het verbeteren. Helaas is het resultaat wel van belang. Een negatief resultaat is een afwijzing. De verleiding om belangen niet integer mee te wegen is daarom groot.

Hoe gaat u dagelijks om met belangenconflicten? Als er een werkmethode moet worden gekozen, welke kiest u: de veiligste, de snelste of de goedkoopste? Bent u echt zo integer als u beweert te zijn? Is veiligheid echt prioriteit nummer één? En hoe zit het met uw persoonlijke veiligheidscultuur? Het zijn allemaal belangen met conflicten en dat betekent telkens: kiezen. ■

Adri Frijters

Dit artikel kunt u lezen op www.dakweb.nl

Adri Frijters